

“หญ้าแฝก” พลังแห่งการอนุรักษ์ดินและน้ำ พื้นฟูดิน สร้างความยั่งยืนให้ชุมชน

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เดินหน้าขับเคลื่อนการอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกแก่เกษตรกรทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี 2536 จนถึงปัจจุบัน มีการขยายพันธุ์และสนับสนุนกล้าหญ้าแฝกแล้วกว่า 7,400 ล้านกล้า ครอบคลุมพื้นที่กว่า 19 ล้านไร่ เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืน

นางสาวสมิตรา วัฒนา อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กล่าวว่า หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากยาวเหยียดลึกและสานกัน อย่างหนาแน่น ช่วยยึดเกาะดิน เก็บกักตะกอน ชะลอการไหลบ่าของน้ำ ช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดิน เพิ่มการกักเก็บ ความชุ่มชื้นในดิน การปลูกและดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก ซึ่งจะอำนวยผลประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจน การฟื้นฟูดินและป่าไม้ให้สมบูรณ์ขึ้น หนึ่งในพื้นที่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ คือ กลุ่มสมาชิกเกษตรกรบ้านห้วยขมิ้นใน ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ตำบลแม่เงา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ และเคยประสบปัญหาการชะล้างพังทลายของดินอย่างรุนแรง จากการพัฒนาพื้นที่ด้วยการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้วยหญ้าแฝกมาประยุกต์ใช้ จนสามารถฟื้นฟูพื้นที่ให้ดินกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ และได้รับรางวัลชนะเลิศ โล่พระราชทาน ประเภทพื้นที่ลาดชัน ระดับชุมชน/หน่วยงาน ในโครงการประกวดการพัฒนาและธรรมาภิบาลการใช้ หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครั้งที่ 13 (ปี 2566-2567)

นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดิน โดยศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาที่ดินโครงการหลวง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ได้ร่วมกับเกษตรกรออกแบบระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พร้อมปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับ ครอบคลุมพื้นที่ 185 ไร่ ใช้กล้าหญ้าแฝกกว่า 425,000 กล้า รวมระยะแนวปลูกกว่า 21,250 เมตร และประยุกต์ใช้หญ้าแฝกในระบบการผลิต ทั้งปลูกรอบบ่อน้ำเหนือแปลงผักและสตรอว์เบอร์รีเพื่อดักตะกอน ปลูกแนวครึ่งวงกลมรอบไม้ผลเพื่อรักษาความชุ่มชื้น และปลูกตามแนวทางลำเลียงเพื่อลดการกัดเซาะ อีกทั้งนำใบหญ้าแฝกคลุมดิน ผลิตปุ๋ยหมักร่วมกับสารเร่งซูเปอร์ พด.1 ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และสร้างรายได้เสริมจากการขยายพันธุ์ ส่งผลให้คุณภาพดินดีขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินที่เพิ่มขึ้น ความเป็นกรด-ด่างของดินที่เหมาะสม และความสามารถในการอุ้มน้ำที่ดีขึ้น ช่วยรักษาระดับผลผลิต ลดต้นทุน และพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำของชุมชน

ทั้งนี้ “หญ้าแฝก” ไม่ได้เป็นเพียงพืชสำหรับป้องกันการชะล้างพังทลายของดินเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการฟื้นฟูทรัพยากรดินและน้ำ สร้างความมั่นคงทางการเกษตร และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ กรมพัฒนาที่ดิน จึงมุ่งขยายผลพื้นที่ต้นแบบและส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ดินและน้ำให้คงอยู่คู่ ภาวการเกษตรไทยอย่างยั่งยืน

ข้อมูลจาก : กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

20 สิงหาคม 2569